

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Виниций Емилов Петров,
редовен докторант към катедра „Философия“, СУ „Св. Кл. Охридски“

Дисертацията обхваща 197 страници и се състои от увод, две части (първата с 13 глави, втората – с 6), заключение и библиография. Библиографията включва 89 заглавия, от които 35 на кирилица и 54 на латиница (на английски език).

Изследването е посветено на два основни проблема, първият от които се обсъжда и решава в първата част, а вторият – във втората част на дисертацията. Най-напред, подобно на начинанието, предприето във философската традиция от Декарт, се подлагат на съмнение всички утвърдени тези на съвременната (пост-)аналитична епистемология, за да се разчисти пътят за една, както докторантът я разбира, практическа философия. Последната означава философски да се осмислят проблемите на всекидневието, засягащи основните ориентири в живота на съвременния човек: личностна идентичност, език и комуникация, любов и произтичащи от нея базисни социални отношения като кариера, успех и признание. С други думи, пред нас е едно изследване на всекидневието с помощта на методите на днешната пост-аналитична философия, което е до голяма степен уникално. В българската философска литература всекидневието е изследвано от позициите на марксизма, на екзистенциализма и в много малка степен – на прагматизма. Липсва обаче разработка, основаваща се на аналитичен подход към всекидневието и в това отношение дисертацията е определен принос към нашата философска мисъл.

Оригиналната и малко необичайна структура на дисертационния труд се оправдава от насочеността към посочените два проблема. Първата

част въвежда фигурите на философа и скептика, които влизат в диалог по повод на основния въпрос на съвременната философия: как знанието ръководи интелигентното поведение? Този въпрос не може да се реши, ако не прецизираме дефинициите си за това, какво е знание, какво представляват убежденията, истината и основанията им, и каква е ролята на съзнанието и езика за конституиране на знанието. Основна роля за това прецизиране играят критиките на скептика, който поставя под съмнение не логическата кохерентност, не кореспондентната адекватност, а прагматистката ефективност на тезите на философа. Последният не е любимият персонаж на традиционния скептик, а именно – догматикът, а един съвременен, аналитично настроен и внимателен към изводите от приложената критика мислител. В процеса на работата в първата част се запознаваме както с утвърдените, така и с някои най-нови, постижения на аналитичната епистемология: теории за знанието, истината, убежденията като репрезентации, основанията, възприятието, паметта, понятията и теориите. Този подбор на темите показва определена позиция, заета от докторанта: той представя натурализираната епистемология (в нейния умерен вариант – без обаче това да се обяснява и обосновава експлицитно, което би било желателно да се направи). Можем да разделим темите, подложени на разработване, на две основни групи: традиционни за аналитичната епистемология и характерни за направлението на натурализма. Именно при анализа на втората група проличава, че докторантът се е запознал с постиженията на днешната експериментална и когнитивна психология, както и с тези на невронауката, и умело ги използва за изясняване на епистемологическите въпроси. В резултат първата част на дисертацията се е превърнала в сбито и информативно помагало по епистемология за широк кръг читатели, което е определено постижение.

Втората част на работата е по-еклектична, но това е неизбежно поради мащаба на опита да се очертае и разработи практическа епистемология, или, както докторантът я нарича, приложна епистемология. Въпреки това редът на въвеждане на темите е промислен и убедителен. Започва се с личностната идентичност, която е обект на жива дискусия в пост-аналитичната философия от 80-те години на XX в. до днес. Дискусията е маркирана съвсем сбито, но определен принос представлява обвързването ѝ със социалното битие на човека, което е реконструирано като сводимо до изречения за индивиди. Така любовта се оказва критерий и гарант за личностна идентичност, като тук би трябвало да се прецизира понятието за любов, защото – какъвто обикновено е случаят с понятия с широка всекидневна употреба – то е изключително многозначно. Не се разбира дали любовта между половете, любовта между родители и деца или друг вид любов гарантира личностната идентичност. Екскурсът върху изкуството и източните концепции за езика е направен интересно, но се нуждае от повече аргументация както за присъствието си сред темите на втората част, така и в лансираните оценки. Накрая се прави съпоставка между приложната епистемология, разбрана по определен начин и разработена от докторанта, и прагматисткото гледище за всекидневието, застъпено от американския философ Ричард Рорти в известната му книга „Случайност, ирония и солидарност“. Виждам прилика в избора на темите от страна на докторанта и тези, на които се е спрял Рорти. Заедно с това, критиката, направена от докторанта, е интересна и оригинална.

Изложението като цяло е достъпно, направено на ясен език, макар че на места личните „примеси“ са твърде много и създават впечатление за многословие. Налице е изискваната философска образованост, поне що се отнася до областта на епистемологията. Авторефератът предава адекватно съдържанието на дисертационния труд.

На основание на казаното по-горе ще гласувам убедено с „да“ за присъждането на образователната и научна степен „доктор по философия“ на Виниций Петров.

19.04.2015 г.

София

проф. дфн Анета Карагеоргиева